

1 Důkazní břemeno

1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?

Otázky týkající se důkazů a jejich provádění se řídí občanským zákoníkem (*kodeks cywilny*, v jeho článku 6) a občanským soudním řádem (*kodeks postępowania cywilnego*, v článcích 227 až 315).

Podle článku 6 občanského zákoníku leží důkazní břemeno na tom, kdo se hodlá dovolávat tvrzených skutečností. U určitých skutečností leží důkazní břemeno žalobci, u jiných na žalovaném.

1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?

Odchytky ze zásady, podle níž leží důkazní břemeno na osobě, která se hodlá dovolávat tvrzených skutečností, musí vyplývat přímo ze zákona.

V určitých zvláštních případech je možné přenést důkazní břemeno na druhého účastníka (obrácení důkazního břemene). Takový případ může například nastat, pokud jsou důkazy zničeny, nebo pokud je bráněno provedení důkazu. Podle ustálené judikatury vždy, když jeden z účastníků zabrání svou činností druhému účastníkovi, který nese tíhu důkazního břemene, aby prokázal existenci tvrzených skutečností, nebo mu obzvláště ztěžuje toto prokázání, přísluší tomuto účastníkovi, aby podal důkaz, že tvrzené skutečnosti v daném případě nenastaly.

Otázka důkazního břemene je úzce spojena s institutem právních domněnek. Podle článku 234 občanského soudního řádu je právní domněnka pro soud závazná. V zásadě jsou právní domněnky vyvrátitelné.

Právní domněnky, které mění pravidla dokazování, aniž by se však omezovala pouze na ně, jsou tyto: dobrá a zlá víra (článek 7 občanského zákoníku), domněnka narození živého dítěte (článek 9 občanského zákoníku), protiprávnost (čl. 24 odst. 1 občanského zákoníku), rovnost mezi spoluvlastníky (článek 197 občanského zákoníku), kroky dlužníka, které vědomě způsobují škodu jeho věřitelům (čl. 527 odst. 3 a článek 529 občanského zákoníku), stejná hodnota vkladů společníků do občanskoprávní společnosti (čl. 826 odst. 2 občanského zákoníku).

1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?

Ve shodě se zásadou volného hodnocení důkazů (článek 233 občanského soudního řádu) posuzuje soud spolehlivost důkazů a jejich průkaznost podle svého vnitřního přesvědčení na základě důkladného šetření shromážděných důkazních prostředků.

Soud může založit své přesvědčení pouze na důkazech provedených řádně a za dodržení požadavků týkajících se zdrojů důkazu a zásady přímé souvislosti. Znalecký posudek je rovněž soudem hodnocen volně.

Článek 243 občanského soudního řádu stanoví také posouzení pravděpodobností. Posouzení pravděpodobností je prostředek, který nahrazuje důkaz v pravém slova smyslu; nepřináší jistotu, ale činí nějaké skutkové tvrzení hodnověrnější. Formální dokazování představuje obecné pravidlo, posouzení pravděpodobností je výjimkou z tohoto pravidla ve prospěch účastníka, který se dovolává určité skutečnosti. Posouzení pravděpodobností může být uplatněno na otázky, které jsou svou povahou pomocné, a na případy výslovně stanovené zákonem.

2 Provádění důkazů

Každé tvrzení žalobce nebo žalovaného musí být podepřeno důkazy.

2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?

Soud může nařídit provedení důkazů nenavrhovaného účastníkem, pokud má za to, že shromážděné důkazy v průběhu věci nepostačují pro rozhodnutí; avšak takové opatření by se mělo týkat jen tvrzení účastníka, jež se vztahují na relevantní a sporné skutečnosti (článek 232 občanského soudního řádu).

2.2 Je-li návrh účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?

Soud nařizuje v zásadě provádění důkazů na návrh účastníků, neboť oni musí předložit důkazy nutné k rozhodnutí o věci. Nicméně soud zkoumá, zda je vhodné a nutné nařídit provádění důkazů požadované účastníky (článek 236 občanského soudního řádu).

Soud by měl vydat rozhodnutí o provedení důkazních prostředků, a to i pokud nařizuje provedení důkazu z moci úřední.

Má-li rozhodnout, zda je namíste nařídit provedení důkazu navrhovaného účastníkem, měl by soud zkoumat, zda:

tvrzená skutečnost je pro věc relevantní (článek 227 občanského soudního řádu),

tvrzená skutečnost musí být prokázána [může se jednat například o obecně známou skutečnost (čl. 228 odst. 1 občanského soudního řádu) nebo potvrzenou účastníky (článek 229 občanského soudního řádu)],

důkazní prostředek není v daném případě vyloučen (například články 246 a 247 občanského soudního řádu),

okolnost, jež je předmětem dokazování, nebyla už dostatečně objasněna, nebo zda provedení důkazu nebylo požadováno za účelem, aby se věc protáhla (čl. 217 odst. 2 občanského soudního řádu).

2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?

Soud odmítne návrh na provedení důkazů podaný jedním z účastníků, pokud se vztahuje na skutečnosti, jež nejsou relevantní pro věc (článek 227 občanského soudního řízení), na obecně známé skutečnosti, na skutečnosti potvrzené v průběhu řízení druhou stranou za podmínky, že toto potvrzení nevyvolává pochybnosti, jakož i na skutečnosti, které soud zná z úřední povinnosti, ale soud o tom musí pak informovat účastníky při jednání (články 228 a 229 občanského soudního řádu).

Soud může považovat skutečnosti, které jsou relevantní pro věc, za zjištěné, pokud lze takový závěr vyvodit z jiných zjištěných skutečností (domněnka skutečnosti, článek 231 občanského soudního řádu).

2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?

Písemnosti (články 244 až 257 občanského soudního řádu)

Písemnost je písemné prohlášení, které může mít formu veřejné listiny nebo soukromoprávní listiny. Veřejné listiny vyhotovené ve řádné a náležité formě veřejnými orgány zmocněnými k tomuto účelu zakládají domněnku správnosti toho, co bylo úředně osvědčeno, jakož i domněnku pravosti, pokud jde o skutečnost, že opravdu pocházejí od vydávajícího orgánu.

Svědectví (články 258 až 277 občanského soudního řádu)

Nikdo nemůže odmítnout svědčit s výjimkou manželů účastníků, jejich předků, potomků, sourozenců a osob spřízněných sňatkem ve stejné linii nebo ve stejném stupni, jako i osob spojených s účastníky rodičovskými vztahy na základě osvojení. Právo odmítnutí svědeckví přetrvává po zrušení manželství a zrušení rodičovského vztahu na základě osvojení.

Znalecké posudky (články 278 až 291 občanského soudního řádu)

Znalecký posudek je názor na skutečnosti, důvody a okolnosti, jejichž znalost a vysvětlení vyžadují zvláštní schopnosti, a umožňuje soudu posoudit skutečnosti správným způsobem a rozhodnout o věci, která je mu předložena.

Ohledání (články 292 až 298 občanského soudního řádu)

Ohledání spočívá v přímém a smyslovém prozkoumání vlastností nebo stavu osob, místa či předmětu soudním orgánem.

Výslech účastníků (články 299 až 304 občanského soudního řádu)

Pokud po vyčerpání důkazů k provedení nebo z důvodu jejich nepřítomnosti zůstávají relevantní skutečnosti, které nejsou objasněny tak, aby se rozhodlo o věci, nařizuje soud výslech účastníků za účelem objasnění těchto skutečností.

V případě právníkové osoby vyslychá soud osoby, které jsou členy orgánu zmocněného k jejímu zastupování.

Navíc soud může připustit dokazování, které spočívá ve skupinových krevních testech, filmech, televizních vysíláních, fotokopiích, fotografiích, plánech, kresbách, deskách či zvukových nahrávkách a v jiných zařízeních, je zaznamenávají či přenášejí obrazy nebo zvuky.

2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?

Podle článku 266 občanského soudního řádu je svědek před každým výsledkem upozorněn na své právo odmítnout svědeckví a na trestní postihy vzniklé pachatelem křivé výpovědi. Před výpovědí před soudem svědek skládá přísahu.

Podle čl. 271 odst. 1 občanského soudního řádu podává svědek ústní výpověď. Svědecká výpověď je svědkovi přečtena a je doplněna popřípadě jeho připomínkami.

V zásadě svědci, kteří ještě nebyli vyslechnuti, se nemohou účastnit výslechu jiných svědků (článek 264 občanského soudního řádu) a svědci, jejichž výpovědi si protirečí, mohou být konfrontováni (článek 272 občanského soudního řízení).

Soudce může předvolat jednoho nebo více znalců s tím, že upřesní, zda posudek musí být předložen ústně nebo písemně (článek 278 občanského soudního řádu). Znalec může odmítnout svědčit z těchto důvodů jako svědci (články 280 a 261 občanského soudního řízení). Znalec rovněž skládá přísahu, ledaže by ho účastníci osvobodili od této povinnosti. Každý posudek musí uvádět důvody, na kterých se zakládá (článek 285 občanského soudního řízení). Znalci mohou uplatňovat nárok na odměnu za svou práci (článek 288 občanského soudního řádu).

2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?

Není potřeba, aby se přijímala formální hierarchie důkazních prostředků z hlediska jejich spolehlivosti a jejich důkazní síly tím, že se odhlédne od konkrétního skutkového stavu. Soud posuzuje obecně důkazy na základě vlastního uvážení (článek 233 občanského soudního řádu). Při svém posouzení musí brát ohled na zásadu uvedenou v článcích 246 a 247 občanského soudního řádu, která požaduje, aby písemný důkaz znamenal více než svědeckví svědků či účastníků.

2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?

Určité soudní žaloby vyžadují náležitou formu, povinnost dodržet takovou zvláštní formu může být zavedena zákonem nebo dohodou mezi stranami. Zájem na písemné formě pro důkazní účely spočívá podle čl. 74 odst. 1 občanského zákoníku (*ad probationem*) v tom, že v případě nedodržení povinností stanovených zákonem či smlouvou je osoba, která nedodržela opatření náležitým způsobem, vystavena negativním důsledkům procesní povahy, které omezují možnost k předložení důkazu.

2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?

V zásadě nikdo nemůže odepřít svědeckou výpověď. Povinnost svědčit je totiž zákonnou povinností. Tato povinnost zahrnuje tři úkoly: povinnost dostavit se osobně k soudu v určené lhůtě, povinnost vypovídat jako svědek, povinnost složit přísahu.

2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?

Zákon stanoví určité odchylky z pravidla, podle něhož nikdo nemůže odepřít svědeckou výpověď, podle článku 261 občanského soudního řádu: manželé účastníků, jejich předci, potomci, sourozenci a osoby spřízněné sňatkem ve stejné linii nebo ve stejném stupni, jakož i osoby spojené s účastníky rodičovskými vztahy na základě osvojení mají právo odmítnout svědeckví. Právo odepřít svědeckou výpověď přetrvává rovněž po zrušení manželství a zrušení rodičovského vztahu na základě osvojení.

Nepřipouští se odepření svědecké výpovědi v rodinných věcech s výjimkou rozvodových věcí.

Před výslechem musí soud informovat svědka o jeho právu odepřít svědeckou výpověď a odpovědět na otázky, které mu budou položeny. Důvody odepření svědecké výpovědi (vyjádřené písemně nebo ústně s odkazem na důvody stanovené zákonem) může soud ověřovat.

Prohlášení o výkonu práva odepřít svědeckou výpověď může být odvoláno. Avšak jakmile je svědek vyslechnut, nemůže už vykonat své právo odepřít svědeckou výpověď, ledaže by nebyl informován předem o svém právu odepřít svědeckou výpověď.

Svědka může rovněž odmítnout odpovědět na otázky, které mu jsou kladeny, pokud by jeho výpověď vystavila jeho samého nebo někoho z jeho blízkých (manžela, předka, potomka, sourozence, osoby spřízněné sňatkem ve stejné linii nebo ve stejném stupni, osoby, s nimiž jsou účastníci spojeni rodičovskými vztahy na základě osvojení) trestnímu stíhání, ztrátě pověsti nebo závažné a přímé věcné škodě nebo pokud by jeho výpověď měla za následek porušení důležitého profesního tajemství.

Obecně se připouští, že pojem osoby blízké nepokrývá osoby, které spolu žijí (nesezdané soužití).

Kněz může odmítnout svědčit o skutečnostech, které mu byly svěřeny při zpovědi.

Každá osoba musí předložit na žádost soudu v určené lhůtě a na určeném místě kteroukoli písemnost ve svém držení, jež obsahuje důkaz nějaké skutečnosti, která je pro věc relevantní, pokud tato písemnost neobsahuje důvěrné informace. Této povinnosti se může vyhnout osoba, která by, jako svědek, mohla odepřít svědeckou výpověď o skutečnostech, jež jsou předmětem písemnosti, nebo která drží písemnost jménem třetí osoby, jež by mohla vznést námitku k předložení písemnosti z těchto důvodů. Nicméně nelze odepřít předložení písemnosti, pokud ji musí předložit její držitel nebo třetí osoba ohledně přinejmenším jednoho z účastníků, nebo pokud tato písemnost je vydána v zájmu účastníka, který požaduje provedení důkazu. Navíc účastník nemůže odepřít předložení písemnosti, pokud by tak byl vystaven riziku, jež bude spočívat v tom, že v daném řízení neuspěje (článek 248 občanského soudního řádu).

2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědeckví?

V případě neodůvodněného odepření svědecké výpovědi nebo složení přísahy odsoudí soud svědka poté, co vyslechl přítomné účastníky ohledně opodstatněnosti odepření, k zaplacení pokuty (článek 274 občanského soudního řádu).

Nezávisle na této pokutě může soud nařídit zadržení svědka po maximální dobu trvání jednoho týdnu. Soud zruší zadržení, pokud svědek podá výpověď, složí přísahu, nebo pokud věc byla uzavřena v instanci, ve které byl důkaz svědeckou výpovědí tohoto svědka povolen (článek 276 občanského soudního řádu).

2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědeckví?

Z úřední povinnosti by měl soud by upustit od toho, aby vyslychal osoby, které nejsou způsobilé vnímat, nebo sdělit to, co vnímají. Pokud ustanou příčiny této nezpůsobilosti, může vést ke zrušení zákazu vyslychat takové osoby jako svědky. Pouhý fakt, že určitá osoba postupuje psychiatrické léčení nebo je zbavena svéprávnosti, nepředpokládá automaticky nedostatek věrohodnosti svědeckví (článek 259 občanského soudního řádu).

Zákon nestanoví věkový limit, od něhož se má za to, že určité dítě je způsobilé vnímat nebo sdělit to, co vnímá. Možnost vyslechnout dítě jako svědka závisí tedy na jeho individuálních schopnostech a jeho vývojové úrovni. V případech řízení v manželských věcech zákon zavádí omezení výslechu nezletilých jako svědků, pokud nedosáhli věku třinácti let, a potomků účastníků, kteří nedosáhli věku sedmnácti let (článek 430 občanského soudního řádu).

Článek 259 občanského soudního řízení stanoví jako obecné pravidlo, že nikdo nemůže být vyslechnut ve stejné věci nejdříve jako svědek a pak jako účastník řízení. Právní zástupce účastníka může být tedy vyslechnut v rámci výslechu účastníků. Naopak zmocněnec může být vyslechnut jako svědek, ale musí se proto vzdát svého zmocnění.

Vedlejší účastník nemůže také být vyslechnut jako svědek (článek 81 občanského soudního řádu).

Důstojníci nebo státní úředníci, kteří nejsou zbaveni povinností uchovat v tajnosti informace označené za „důvěrné“ nebo „s omezeným přístupem“, nemohou svědčit, pokud by jejich výpověď měla za následek porušení této povinnosti, ledaže by byli zbaveni služebního tajemství.

Mediátor nemůže být vyslechnut jako svědek ohledně skutečností, s nimiž se seznámil v průběhu mediace, ledaže by ho účastníci nezbavili jeho povinností uchovat tajemství (článek 259i občanského soudního řádu).

2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?

Výslech svědků je veden soudem. V určitých případech může soud svěřit výslech jmenovanému soudci (článek 235 občanského soudního řádu). Pokud tomu neodporuje povaha důkazu, může soud, který věc projednává, nařídit, aby provádění důkazů bylo realizováno prostřednictvím zařízení, jež umožňuje jeho provedení na dálku.

Účastníci mají právo být přítomni při výslechu svědků a mohou jim klást otázky.

Svědci mohou být vyslechnuti prostřednictvím videokonference nebo telefonní konference [čl. 10 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech].

3 Hodnocení důkazů

V zásadě může představovat důkaz každá skutečnost, která umožňuje stanovit relevantní skutečnosti k rozhodnutí o věci. Občanský soudní řád nestanovuje obecný zákaz pro využití důkazů získaných nezákonným způsobem v občanskoprávních řízeních. Analýza ustanovení Ústavy, určitých ustanovení občanského zákoníku a občanského soudního řádu, zákona o ochraně důvěrných informací a mezinárodních dohod ratifikovaných Polskem podporuje nicméně tvrzení o nepřipustnosti využití důkazů získaných nezákonným způsobem v občanskoprávních řízeních.

3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?

V občanskoprávních věcech by za nepřijatelné mělo být považováno využití důkazů získaných způsobem, který porušuje právo na svobodu myšlení, svobodu projevu, právo na soukromí a osobní svobodu, a zbavuje tak osobu možnosti požívat těchto práv. Důkazy získané podvodem nebo prostřednictvím slibu, jehož splnění by porušilo zákon, například poskytnutím finanční výhody výměnou za elektronický odposlech, jsou považovány za nezákonné.

Čl. 403 odst. 1 bod 2 občanského soudního řádu stanoví, že rozsudek získaný nezákonnými prostředky může mít za následek obnovu řízení. Požadavek stanovený v čl. 403 odst. 1 bod 2 občanského soudního řádu je možný pouze, pokud je trestný čin potvrzen odsuzujícím pravomocným rozsudkem.

Rozhodnutí musí být pravomocné, aby zaručilo kontinuitu odůvodnění obnovy. K žádosti o obnovu řízení musí být připojena kopie rozsudku.

3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

Pokud po vyčerpání důkazů v rámci dokazování, nebo při jejich neexistenci, zůstávají neobjasněné relevantní skutečnosti, které jsou nutné pro rozhodnutí ve věci, může soud vyslechnout účastníky (článek 299 občanského soudního řízení).

Poslední aktualizace: 26/11/2018

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.